

משנה - ראש השנה - עיקר תוי"ט

• פרק א • פרק ב • פרק ג • פרק ד

פרק א

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט

פרק ב

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט

פרק ג

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח

פרק ד

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט

פרק א - משנה א

[א] שְׁהָרִי מְנַה שְׁנָה זו שְׁנַת אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים לִיצִיאת מִצְרַיִם, וְשָׁנָה רְבִיעִית לְמִלְךְ שְׁלֹמֹה. רַשִׁי: **[ב]** כְּדִילִיף לֵה מְקַרְאֵי בְּגִמְרָא: **[ג]** לְמִלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲסַבְרָא לִיה, דְּבַהּוּ קִימִינֵן הַשְׁתָּא: **[ד]** דְּאֵלוּ בְּנִיסֹן שְׁלֵאֲחַר אֲדָר וְכַתְּבַ שְׁל שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה, אָף עַל פִּי שְׁלִפִי הָאֲמַת הִיא שְׁנָה הַשְּׁנִיָּה, לִיכָּא לְמִיחַשׁ כּוּי, שְׁפִינֹן שְׁזָה הַמִּלְךְ לֹא מִלְךְ שׁוּם נִיסֹן, וְשֵׁם הַמִּלְךְ הָרִי כְּתוּב בְּשֵׁטֶר, וְנִמְצָא שְׁלֹא יוּכַל לְטָרֵף לְקוֹחוֹת אֶלָּא שְׁלַקְחוּ אַחַר הַנִּיסֹן שְׁמִלְךְ זֶה הַמִּלְךְ, וְלֹאֹתוֹ כְּדִין הוּא טוֹרֵף: **[ה]** עֵינֵן בְּהַרְיָב מִשְׁנָה הִי פֶּרֶק יִי דְשְׁבִיעִית: **[ו]** כְּלוּמַר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, גְּמָרָא. וְטַעֲמִיָּהּוּ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְּנֵן מְקַרְאֵי יְלְפִינֵן לְהוּ בְּגִמְרָא: **[ז]** בְּתִשְׁרִי. וְאַרְבַּעָה רֵאשִׁי שְׁנִים דְּחֻשְׁבִּי לְחַמְשָׁה עֶשֶׂר בְּנִיסֹן שְׁהוּא רֵאשׁ הַשְּׁנָה לְרַגְלִים, הִכִּי קֹאֲמַר, אַרְבַּעָה רֵאשִׁי שְׁנִים לְדַבְרֵי הַכֹּל. לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבַעֵי שְׁלֶשָׁה רַגְלִים כְּסַדְרֵן דֵּל מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, וְלְדַפְלִיגֵי עֲלִיהָ דֵּל רַגְלִים. גְּמָרָא: **[ח]** וְהֵאֵי גְּמָרוּ הִינּוּ שְׁנַגְמַר לְהַתְּחִיב בְּמַעֲשֵׂר, שְׁאִין אוֹכְלִים אֶפְלוּ עֲרָאֵי, וְהוּא מְשִׁירָאָה פְּנֵי הַבַּיִת: **[ט]** גְּמָרָא. וְזַמֵּן לִידַת בְּהֵמָה גִּסָּה אָף עַל גַּב דִּיּוֹלְדַת לְתַשְׁעָה חֲדָשִׁים, נְמִי בְּאָב הוּא, אֶלָּא שְׁזַמֵּן עֲבוּרֵן קַדִּים אַרְבַּעָה חֲדָשִׁים. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** לְשְׁנִים כּוּי. מְקַרְאֵי יְלְפִינֵן לְהוּ בְּגִמְרָא: **[יא]** שְׁיֹום הַנְּטִיעָה אֵינּוּ מְכַלֵּל יְמֵי הַקְּלִיטָה: **[יב]** בְּגִמְרָא יְלִיף לֵה: **[יג]** הִכִּי יְלְפִינֵן לְהוּ בְּגִמְרָא: **[יד]** כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא דְתַנָּא תְּנִי יְרַקוֹת שְׁמַעֲשֵׁרוֹתֵיהֶן מְדַרְבְּנֵן. וְכֹל שְׁכֹן מַה שְׁחִיבִים מְדַאֲוֵרִיתָא. וְדַתְנִי יְרַקוֹת לְשׁוֹן רַבִּים, מְשׁוּם דְּתַרִּי גּוֹנֵי יְרַק הֵן דְּאֲזַלִּינֵן בְּתַר לְקִיטָה כְּדַאֲמַרִּינֵן לְעֵנֵן גְּרַנּוּ מִשְׁנַאֲגַד [וכו'] בְּמַסְכַּת מַעֲשֵׁרוֹת פֶּרֶק א' מִשְׁנָה ה': **[טו]** וּבְגִמְרָא אֵיתָא נְמִי וְאִם הִיתָה שְׁנִיָּה נִכְנַסַת לְשְׁלִישִׁית כּוּי כְּדַבְּסָמוּד; בְּהַרְיָב: **[טז]** בְּשֵׁבֶט. הוּאִיל וְיִצְאֹו רַב גְּשָׁמֵי שְׁנָה וְעֵלָה הַשְּׁרָף בְּאֵילָנוֹת, וְנִמְצָא הַפְּרוֹת חוֹנְטִין מַעֲתָה. גְּמָרָא: **[יז]** דְּלַעֲנֵן עֲרָלָה וְרַבְעֵי כְּבֵר נִתְבְּאֵר לְעִיל:

פרק א - משנה ב

[יח] זֶה לְשׁוֹן הַבְּרִיתָא, מְפַנֵּי מַה אֲמַרָה הַתּוֹרָה הֵבִיאוּ עִמָּךְ בְּפִסְחָא, מְפַנֵּי שְׁהַפְּסַח זַמֵּן תְּבוּאָה הוּא, אֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵבִיאוּ כּוּי כְּדִי כּוּי, וְכֹן בְּכֹלֶם: **[יט]** בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה. בְּגִמְרָא (ד' ח) יְלְפִינֵן לֵה מְקַרְאֵי. וְאָף עַל גַּב דְּוִדָּאֵי עַל כָּל הַמְּאֲרַעוֹת נְדוּנִין וּבְכֹלֶלֶם אֵינְךְ שְׁלֶשָׁה דִּינִים, מְכַל מְקוּם בְּשְׁלֶשָׁה פְּרָקִים הִלְלוּ הוּא גְּזַר דִּין שְׁל כָּל הָעוֹלָם, וּבְרֵאשׁ הַשְּׁנָה כָּל בְּאֵי כּוּי וְגוֹזְרִין לְכָל אֶחָד חֶלְקוֹ מְדַבְּרִים אֵלוּ. הַרְיָן. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** גְּמָרָא. וּפְרֵשׁ רַשִׁי וְאֶקְרָא דְלַעֲלֵל מְנִיָּה קְמַהְדַּר, הַשְּׁגִיחַ אֶל כָּל כּוּי, הַיּוֹצֵר אוֹתָם הַשְּׁגִיחַ יַחַד אֶת לֵבָם. וְלֵהֲכִי נָסִיב הָאֵי תַנָּא לְהַךְ קֹרָא, לוּמַר שְׁאָף עַל פִּי שְׁעוּבְרִין כְּבִנֵּי מְרוֹן בְּדַקְדוּק גְּדוֹל, מְכַל מְקוּם כְּלוֹן נִסְקָרִין בְּסַקִּירָה

אחת. וזהו שכתב הרמב"ם, והנגלה מזה המאמר מבאר כִּאֲשֶׁר תִּרְאֶה, אבל הנסתר ענינו קשה בלי ספק, עד כאן. כי האדם אי אפשר לצייר שני הפכים בנושא אחד בזמן אחד שיעברו אחד אחד ויהיו נסקרים בסקירה אחת, אבל כמו שאי אפשר להשיג מהותו יתברך ויתעלה זכרו לנצח, כן אי אפשר להשיג השגחתו וסקירתו. תוספות יום טוב: **[כא]** ובחג. ואף על פי ששלתן בשם חגים נקראו בפתוב, מכל מקום מלת חג הנחתו על המחול והרקוד שהוא בחג הסכות, והיתה שמחה יתירה של בית השואבה: **[כב]** כדי שיתברכו לכם גשמי השנה. בריתא:

פרק א - משנה ג

[כג] ניסן. אבל סיון מפני העצרת לא צריך, דבספירת עמר הדבר תלוי. תוספות: **[כד]** ואף על גב דבשבועה עשר בתמוז נמי ארעו חמשה דברים חרבן בית המקדש תקיפא טובא. ועוד דבתשעה באב צרה אחת הכפלה בו. תוספות: **[כה]** הפורים. ואלו על אדר השני מפני פורים לא קתני, דסבירא ליה דלעולם אדר הראשון מעבר וידעו בני הגולה דביום שלשים ואחד נתקדש. גמרא: **[כו]** פסח קטן. לפיכך קרי ליה פסח קטן, דלא היה רק יום אחד. מפרש הרמב"ם בהלכות קדוש החדש:

פרק א - משנה ד

[כז] הינו לאחר שישמעו מפי בית דין מקדש, דאף שנראה בעליל [ביום כ"ט] או בליל שלשים צריכין להמתין עד שישמעו כו', דדלמא ממלכי בית דין ומעברי ליה ואתי לקלקולי מועדות, ואם כן אם לא יבאו עדים ויתעבר החדש לא יצאו השלוחין עד למחר, שאין מקדשין בלילה (ואף דאז אי אפשר לדחותו יותר צריכין להמתין, דגזרי האי אטו האי), נמצאו ממעטין הלוחן מהלך לילה ויותר. אבל בשאר חדשים אינם צריכין להמתין עד שישמעו מקדש, דאין המועדות תלוין בהם, ואם כן אין חלול שבת [של עדים] ממחר יציאת השלוחין. גמרא ופרוש רש"י ותוספות: **[כח]** ובהן כו'. אבל אלול אף על גב דמניה חשבינן לעשות ביום שלשים ראש השנה, לא נפקא מינה מידי, לפי שעדין ביום שלשים יושבים ומצפים כו', ואם לא נודע להם נוהגין היום ויום שלשים ואחד קדש עד שיבאו להם שלוחי תשרי. הרמב"ם:

פרק א - משנה ה

[כט] בעליל. לישנא דקרא [תהלים יב] אמרות ה' וגו' בעליל לארץ. שפרושו גלוי
לכל. גמרא:

פרק א - משנה ו

[ל] מכשילן. ושמה יהיה אצל אחד מהן בזמן העתיד עדות מועיל בנרם
אחד וימנע כו'. הרמב"ם:

פרק א - משנה ז

[לא] יפסל. פירש רש"י יפסל בפיו כשיבדקוהו כדלקמן. והרמב"ם כתב
שמה ימצא אחד מהן פסול מפני שהוא גזלן וכיוצא בו משאר הפסלות:
[לב] שיקבלו העדות ויקדשו החדש. רש"י: **[לג]** עבדו. סבירא ליה כרבי
שמעון דמכשיר בקרוב. ודרשו נמי כשרים ומיחסים כדדרשין מאתד
בדומין לד [סנהדרין פרק ד' משנה ב']. תוספות:

פרק א - משנה ח

[לד] הפסולין. פרוש מדרבנן, דאי מדאורייתא כל העובר עברה שיש בה
מלקות כו', ואם כן גזלן הנה ליה למתני דכתיב בהדיא [שמות כג] אל תשת
וגו', והא קא משמע לן דאף על פי שהן כשרים מן התורה פסולים לעדות
החדש: **[לה]** מדאורייתא אינו קרוי גזלן אלא החוטף מיד איש כדכתיב
[שמואל ב כג] ויגזל החנית מיד המצרי. רש"י. והתוספות כתבו דכיון דמדעתו

נותן לא נחשב בעיניו כגזל: {לו} וכלומר דלא משמע ליה לאינש אסורא כשנותן לו מדעתו, אלא אם כן ממשכנו על פרחו. תוספות: {לז} ומשום דמירי בשביעית בזמן הזה לא הווי פסולי דאורייתא. אי נמי דמירי שמשביעים מעות לעניים ואספי להו, שאין זו סחורה גמורה, דאזלו בשליחותיהו. תוספות: {לח} ואצטריך למתני דלא תימא פיון דלא מחמת עברה מפסלי, מכשרי לעדות החדש מידי דהוה אקרובים לרבי שמעון. תוספות: {לט} ואם מסיחין לפי תמן לא גריעי מנכרי מסיח לפי תמו דכשר:

פרק א - משנה ט

{מ} מולכין. אף בשבת. רש"י. וכתב רמ"י זכרונו לברכה דידוע הוא שאין אסור שביתת הבהמה חמור כאסור שביתת האדם, אלא כדי להקל באסור אמרו כן כו', אבל מה שנושאים אותו במטה אינו להקל, דחולה ככפות. ועין תוספות יום טוב: {מא} אותו. דאף על גב דיחיד הוא, מחלל השבת, שמה יצטרף עם אחר: {מב} והביתוסים והכפותים הם היו אורבים להם לעכבם כדי להטעות את חכמים. רש"י: {מג} ויום. ואם היה ביניהן יתר על כן לא ילכו, שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת, שכבר נתעבר החדש. הרמב"ם: {מד} מועדי. וראש חדש נמי אקרי מועד:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

{א} דאם לא כן חד מי מהימן להכשירו. אבל לענין חלול השבת יכל גם אחד לחלל כדי להעיד עליו, דשמה יצטרף עם אחר. גמרא: {ב} מפל אדם. מישראל, שפל ישראל בחזקת כשרות עד שיודע לה שהוא פסול זהו דין תורה. הרמב"ם:

פרק ב - משנה ב

[ג] משואות. לישנא דיקוד. דכתוב [שמואל ב ה] וישאם דוד ואנשיו ומתרגם ואוקידינון דוד. גמרא: **[ד]** טעמא מפרש בגמרא:

פרק ב - משנה ג

[ה] מוליד כו'. בירושלקמי משמע כדי שלא יטעו לומר שהיא פוכב. ורצונו לומר מראות הנראות באור רקיע השמים כמין פוכבים ומתהוים לשעתם. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ד

[ו] ומאין כו'. פרש רש"י מה שם ההרים. והדין עמו, דאם לא כן לא הנה ליה למתני אלא הר המשחה בלבד: **[ז] לסרטבא.** עד שרואין שעושין כן בהר סרטבא. רש"י: **[ח] גמרא.** והא דתנו במשנה ד' פרק א' דהשלוהים יוצאים לסוריא, והם ארצות שכבשם דוד כגון ארם כו', ומסתמא למקום שהיו משיאין משואות שם היו הולכין השלוהים [לאחר התקנה], לא קשיא, דדרך סוריא היו הולכים לבבל, שכן אברהם אבינו עליו השלום יצא לו מאור פסדים מבבל והלך לו לכנען דרך ארם נהרים:

פרק ב - משנה ה

[ט] יעזק. לישנא דקרא [ישעיה ה] ויעזקהו ויסקלהו, פרש רש"י שהיה מסיג ומעזק בגדר סביב סביב בעגול כמו טבעת: **[י] מתפנסים.** פרש רש"י ביום

השבת שחללוהו לבא להעיד. ומדברי הרמב"ם נראה דאף בימות החל
מכנסן כדי ששם יהיו בודקין אותם: **{יא}** זזין כו'. וכל החצר חשובה
כארבע אמות כדתנן ריש פרק ד' דערובין נתנוהו בדיר או בסהר.
תוספות: **{יב}** הנהר. שהוא גדל פתאום וחוטף את בני העיר ואת הילדים.
רש"י:

פרק ב - משנה ו

{יג} עין בזה בתוספות יום טוב מענין מהלך הפוכים ומסילותם: **{יד}**
רוצה לומר בראית העין: **{טו}** לפני החמה כו'. דזה אי אפשר בשום פנים.
והוא הדין אם אמרו לצפונה ועל פי החשבון הוא לדרומה, וכן באינד.
ואם תאמר אם כן נמצא שעל פי החשבון היו סומכין, ומה היו צריכין
לעדים. לא קשיא, דכתיב החדש הזה לכם, ובאה הקבלה שהראה לו
הקדוש ברוך הוא דמות הלבנה ואמר לו כזה ראה וקדש, ונמצא שהיו
צריכין לשניהם, שעל כל פנים יהיו עדי ראיה, ושהחשבון יסכים עמהם.
וצריך גם כן שיאמרו מקדש. וכל אלו התנאים דוקא בחדש חסר. אבל
במלא אי אפשר לדחותו עוד כדלקמן. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ז

{טז} שלא כו'. שאז יהיה ראש חדש ביום שלשים ואחד, ואין נזקקים
לירח בליל שלשים ואחד בין שנראה בין שלא נראה, שאין לד חדש הלבנה
יותר על שלשים יום. הרמב"ם:

פרק ב - משנה ט

{יז} הלך כו'. בבביתא הלך רבי עקיבא ומצאו לרבי יהושע: **{יח}** ומאתם
[דכתיב] חסר דרשינן אפלו שוגגין כו', הרמב"ם בצוף לשונו בהלכות קדוש
החדש, אף על פי שזה יודע שטעו כו', ומי שצוה לשמר המועדות צוה

פרק

ג

פרק ג - משנה א

[א] עד שחשכה. הינו צאת הכוכבים. רוצה לומר שלשה כוכבים כדפרש הר"ב בסוף פרק ב' דשבת שאם לא יצאו אלא שני כוכבים קרי ליה תנא דהתם ספק חשכה כו' : **[ב]** בגמרא דאמר קרא [תהלים פא] כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. אימת הוי חק, בגמר דין. דהאי קרא לענין ראש השנה דרשינן ליה, והוא הדין כל החדשים, וקא קרי ליה משפט, ומשפט ביום : **[ג]** לשון הר"ב צריך עיון, דמשמע שבא לחלק בין הלילות, והא ליתא. ועין תוספות יום טוב שהאריך : **[ד]** בית דין. פרוש של עשרים ושלשה. תוספות : **[ה]** והלכך גם למחר אין סומכין על ראיתו, דאם לא כן היתה ראיה בליקלה במקום קבלת עדות, ואין קבלת עדים אלא ביום כו'. תוספות : **[ו]** השנים. הכא שאין הבית דין אלא שלשה קתני השנים לפי שהם ידועים, שאין כאן אלא שנים ואחד, ומן הסתם אין שלשתו שוה ואחד גדול בתוכם והוא נשאר יושב. מה שאין כן ברישא שהבית דין הם עשרים ושלשה, שאין שנים מבררים, קתני שנים : **[ז]** ולהכי הוא דאצטריך למתני הך סיפא כדאיתא בגמרא : **[ח]** גמרא. ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהם עוד אחד. תוספות :

פרק ג - משנה ב

[ט] בגמרא. ונראה לי דתנא נסיב פרה ולא שור כדכתיב בקרא, דלא תטעה לומר דוקא של שור אבל של פרה לא. ומוהר"מ פ"ץ תרץ דקא משמע לן דלא תימא יובל דוקא של זכר, קא משמע לן של פרה דוקא לא, הא של שאר נקבות פשרות. ועין תוספות יום טוב : **[י]** בקרן. תימא דלא מייתי קרא דיצחק דכתיב בסבד בקרניו כו'. יש לומר דנראה לי לאתווי

האי משום דכתיב ביה בשמעכם קול השופר. תוספות: [יא] פֶּרֶשׁ רִשׁוּי אַקְרִי קָרוֹן כְּדָאֲמָרוּן וְאַקְרִי שׁוֹפֵר דְּכִתְיִב בְּמִתְּנָן תּוֹרָה בְּמִשׁוּדָּה הַיּוֹבֵל וְכִתְיִב וְיֵהִי קוֹל הַשׁוֹפֵר. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת אַבְל מֵהַאי קָרָא דְּמִתְּנִיתִין אִין רְאִיָּה, דְּאֲדַרְבֵּה מִנִּיה מוֹכַח דְּשׁוֹפֵר אַקְרִי קָרוֹן, וְעוֹד צְרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּבַעְלָמָא אַקְרִי שׁוֹפְרוֹת בְּלֹא קָרוֹן:

פרק ג - משנה ג

[יב] יַעֲלֵ. פֶּרֶשׁ הַקּוֹנְטָרַס חִיָּה שְׂכָן שְׂמָה, וְקוֹרִין אוֹתָהּ שְׂטִינְבֵּא"ק. וּבְעָרוּדָּה פֶּרֶשׁ שֶׁהוּא כְּשֶׁבֶה נְקֻבָּה, וְקָרוֹן הַכְּשֶׁבֶה רְגִיל לְהִיּוֹת פְּשׁוּט. וְכַפְּרוּשׁ הַקּוֹנְטָרַס נִרְאָה דִּיעֵל חִיָּה דְּכִתְיִב [תהלים קד] הָרִים הַגְּבוּהִים לִיעֵלִים. וְאַקּוּ וְדִישׁוֹן [דברים יד] מִתְּרַגְּסִים וְיַעֲלֵה וְרִימָא. תּוֹסְפוֹת. וּמִדְּבָרֵיהֶם לְמַדְּנֵנוּ שְׁפָרוּשׁ פְּשׁוּט הֵינְנוּ שְׂזָה רְגִיל לְהִיּוֹת פְּשׁוּט: [יג] מִן הַצְּדָדִין. פֶּרֶשׁ הָרִין דְּשִׁלְשָׁה הַמְּהַלְכִין בְּדָרְךְ גְּדוֹל בְּאֲמָצַע (יומא דף לז) וְהַכָּא שׁוֹפֵר גְּדוֹל שְׂמֻצּוֹת הַיּוֹם בְּשׁוֹפֵר: [יד] מֵאֲרִיךְ. לְהַפְּיָא בְּעֵלְמָא לְהוֹדִיעַ שְׂמֻצּוֹת הַיּוֹם כּוּ, וּמִיָּהוּ בְּמֵאֵי דְּתַקַּע בְּהַדִּי חֲצוּצְרוֹת נְפִיק אֶף עַל גַּב דְּתַרִּי קְלָא לֹא מִשְׁתַּמְעִי, הַכָּא מִשׁוּם דְּחָבִיב לִיה יָהִיב דְּעֵתִיָּה וְשָׁמַע. גְּמָרָא:

פרק ג - משנה ד

[טו] כְּלוּמַר כֹּל דְּבַר שְׂיַצֵּר לְכֶם, כְּגוֹן בְּצֻרְתָּ וְדָבָר וְאַרְבֵּה וְכִיּוֹצֵא בְּהוֹן. הַרְמַב"ם: [טז] כְּפּוּפִין. שְׂסַתְמֹן כְּפּוּפִין. רִשׁוּי. וְטַעְמָא דְּבַעֲיִנָּן כְּפּוּפִים מְפָרֵשׁ בְּגְמָרָא כְּמָה דְּכִיּוֹף אֵינִישׁ דְּעֵתִיָּה טְפִי מְעֵלִי. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [יז] כְּסָף. מְפָרֵשׁ בְּגְמָרָא דְּתַעֲנִית יוֹמָא דְּכְנוּפִיא. וְאַשְׁכְּחוּן בְּכְנוּפִיא דְּחֲצוּצְרוֹת שֶׁל מֹשֶׁה הָיוּ שֶׁל כְּסָף. אִי נִמְי דְּתוֹרָה חֲסָה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּבְרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִשׁוּם כְּבוֹד יוֹם טוֹב עֲבָדִין זָהָב. גְּמָרָא:

פרק ג - משנה ו

[יח] וְאִם עַל גֵּב דְלִקְמוֹן גָּבִי נִקְבַּ וְסִתְמוּ פְסָלִינָן שְׁלֵא בְמִינוּ, דְּוִקָא הָתָם בְּנִקְבַ שְׁסִתְמָם בְּחִתִּיכָה אַחֲרֵת בְּחִלְל הַנִּקְבַּ, דְּחִסְרָה הוּא. אֲבָל אִם חִבְרָה הַסִּדָּק בְּדָבָק חוּזָר לְכַמוֹת שְׁהִיָּה וְאִין הַדָּבָק נִכְרָ בֵּין הַסִּדָּקִים. הָרֵא"שׁ : **[יט]** רִשִׁי. וְנִרְאָה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ שְׁנִסְדָּק מְשַׁנֵּי צְדָדִיו לְגַמְרֵי וְנִחְלַק לְשַׁנֵּי חֲתִיכוֹת. וְלֹא נִהְיָרָא, דָּאִם כֹּן הִינּוּ דְבִק שְׁבָרֵי שׁוֹפְרוֹת. אֲלֵא נִסְדָּק הִינּוּ שְׁנִסְדָּק מְצַד אַחֲרָ לְאֲרָכּוֹ עַל פְּנֵי כְּלוּ, וְהִינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּכִינּוּ דְנִסְדָּק כְּלוּ אִין שֵׁם שׁוֹפֵר עָלָיו, אֲלֵא כְּחִתִּיכָת שׁוֹפֵר שְׁתַּקְנָה וְעָשָׂה כְּעִין שׁוֹפֵר דְּמִי. וְכָל שְׁכֹן דְּבִק שְׁבָרֵי כּוּי, וְזוּ וְאִין צְרִיךְ לֹמַר זֶה קִתְּנִי. תּוֹסְפוֹת, וְעִין עוֹד :

פרק ג - משנה ז

[כ] וְכֹן וְגו'. מְשׁוּה אֹתָם מְזָה הַצַּד. שְׁבַשְׁנִיָּהֶם הַמְשַׁמֵּיעַ וְהַשׁוֹמֵעַ אִינּוּ בְּמִקּוּם אֶחָד :

פרק ג - משנה ח

[כא] כְּלָפֵי מַעֲלָה. יִתְכֹן בְּעֵינֵי שְׁהִיָּתָה הַרְמַת יָדָיו שֶׁל מְשָׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוּם הוֹרָאָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁיִסְתַּכְּלוּ כְּלָפֵי מַעֲלָה וְיִשְׁעַבְדּוּ לְבָם לְשִׁמְיִם כְּעִין הוֹרָאָת הַנְּחָשׁ שֶׁעַל הַיָּס כְּדָבָר מוּדָה כּוּי, וְיִתְכֹן מְאֹד שְׁהִיָּה עוֹמֵד עַל הַגְּבָעָה כְּטַעַם הַנְּחָשׁ שֶׁעַל הַיָּס כְּדִי שְׁיִוְכְּלוּ לְרֵאוֹתוֹ כֹּל יִשְׂרָאֵל, וְכֹאֲשֶׁר רָאוּ כִּי הָרִים יָדוּ גַם הֵמָּה הִסְתַּכְּלוּ וְכֹנְנוּ לְבָם, וְלֹא כֹן כֹּאֲשֶׁר הִנִּיחַ יָדוֹ : **[כב]** זֶה הַכְּלָל. נִרְאָה דְלֵאֲתוּיֵי בְרַפְתָּ הַנְּהַנִּין דְּתַנִּי בְּגַמְרָא שְׁאִם יָצָא אִינּוּ מוֹצִיא, דְּבַשְׁלָמָא בְרַפְתָּ הַמְצוֹת כֹּל יִשְׂרָאֵל עֲרַבִין זֶה בְּזָה וְלִפְיָךְ אִף עַל פִּי שֶׁהוּא יָצָא לְעַצְמוֹ מוֹצִיא לְאַחֲרִים כְּדִי לְצַאת יְדֵי עֲרַבוֹתוֹ, אֲבָל בְּרַפְתָּ הַנְּהַנִּין אִין כָּאֵן עֲרַבוֹת, דְּלֵא לְתַנִּי וְלֹא לְבָרִיךְ :

פרק ד - משנה א

[א] בית דין. מפני שבית דין זריזין הן ולא יבאו התוקעים להעביר השופר בפניהם ברשות הרבים, שבית דין מזהירין את העם ומודיעים אותם. הרמב"ם:

פרק ד - משנה ב

[ב] שמע מניה דבזמן שבית המקדש קים אירינן, והכי קאמר ועוד כו' ירושלים יתירה קדם החרבן שהוא קדם התקנה, ליבנה אחר החרבן ואחר התקנה. וזה לפרוש הרמב"ם. אבל לפרוש רש"י דירושלים בכלל מדינה, כתבו התוספות דהכא לאחר החרבן, שתקו רבו יותנו בן זכאי. ועין תוספות יום טוב:

פרק ד - משנה ג

[ג] שבעה. פרשתי בספח פרק ג' משנה י"ב דשבעה הינו לאפוקי ראשון בלבד. ולעולם בשבת שבשבעה אינו נטל. והינו טעמא דלא הצרכו לתקן בלולב שידחה שבת כמו בשופר, דשופר כי אתי בשבת ולא יתקע חיישינן שתשתכח תורת שופר, אבל לולב כי אתי בשבת איתא בשאר יומי. אי נמי משום דשופר אתי לזכרון טפי מלולב. הר"ן. ועין תוספות יום טוב:

פרק ד - משנה ד

[ד] דְּשָׂמָא לֹא יָבֵאוּ עֵדִים כָּלֵל. אוּ שֶׁל יוֹם טוֹב דְּשָׂמָא עוֹד סוּף הָעֵדִים לְבֹא הַיּוֹם: **[ה]** הִתְקִינוּ כו'. וְאִם לֹא בָּאוּ קִדְּם הַמִּנְחָה אָמְרוּ שֶׁל חֹל. הַרְמַב"ם:

פרק ד - משנה ה

[ו] מְלָכוּיּוֹת. וְאָף עַל גַּב דְּבִקְרָאֵי נִזְכְּרוּ הַמְּלָכוּיּוֹת בְּאַחֲרוֹנָה. מִקְדִּימִין אוֹתָן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא אָמְרוּ לְפָנֵי מְלָכוּיּוֹת כְּדִי שְׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם, זְכוּרוֹת כְּדִי שְׁיַעֲלֶה זְכוּרוֹנְכֶם לְפָנֵי לְטוֹבָה, וּבִמָּה, בְּשׁוֹפָר. וְהִטַּעַם מִבְּאֵר כִּי קִדְּם רָאוּי שְׁנִמְלִיד מְלָכוּתוֹ עֲלֵינוּ וְאַחֵר כְּדִי יַעֲלֶה זְכוּרוֹנֵנוּ לְפָנֵינוּ לְטוֹבָה: **[ז]** לָמָּה כו'. הֵכִי קָאָמַר, לָמָּה הוּא מְזַכֵּיר עֶשֶׂר, לִימָא תַּשַּׁע, דְּהוּאֵיל וְאַשְׁתַּנּוּ מְלָכוּיּוֹת מִזְכוּרוֹת וְשׁוֹפְרוֹת לְעֲנִין תַּקִּיעָה, בְּדִין הוּא דְלִשְׁתַּרִּי נְמִי לְפָחוֹת

פרק ד - משנה ו

[ח] מַעֲשָׂרָה. כְּנֶגֶד עֶשְׂרֵה הַלוּלִים דְּהִלְלוּ אֶל בְּקִדְּשׁוֹ [תְּהִלִּים קט] דְּכְתִיב בְּהוּ הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר. אִי נְמִי כְּנֶגֶד עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת, פִּרְשׁ רַש"י דְּכְתִיב בְּהוּ נְמִי שׁוֹפָר. אִי נְמִי כְּנֶגֶד עֶשְׂרֵה מְאָמְרוֹת שְׁבָהוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וּפִרְשׁ רַש"י שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. גְּמָרָא: **[ט]** וְאָף עַל גַּב דְּבִכָּל מְקוֹם אָמְרִינוּ תוֹרָה וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, יֵשׁ לוֹמַר מְשׁוּם דְּקָרָאֵי דְּכְתוּבִים קְדָמוּ לְנְבִיאִים. תּוֹסֵפוֹת: **[י]** שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ. כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. וְאָמְרִי לָהּ כְּנֶגֶד כְּהֲנִים לוֹיִים וְיִשְׂרָאֵלִים. גְּמָרָא:

פרק ד - משנה ז

[יא] מִתְקִיעַ. מִדְּלֹא תִּנּוּ תוֹקַע, דְּקִדְּק רַבֵּנוּ הָאִי שְׁאִין שְׁלִיחַ צְבוּר תּוֹקַע אֶלָּא אַחֵר. וְטַעְמָא כְּדִתֵּן בְּפִרְק ה' דְּבִרְכוֹת לְעֲנִין נְשִׂיאַת כַּפַּיִם, וְכָל חֲלוּקֵי דִינִין דְּהִתֵּם שִׁיכֵי נְמִי הִכָּא. הָרַא"ש: **[יב]** וּמִנְהַגָּם הִזְהָ שְׁשְׁלִיחַ צְבוּר הַמִּתְפַּלֵּל בְּיוֹצֵר אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל בְּמוֹסָף אֶלָּא שְׁלִיחַ צְבוּר אַחֵר. הַר"ן: **[יג]**

וְאִם עַל פִּי שְׂבֻטָּה הִגְזֵרָה לֹא עֲבָדִינוּ כְּדַמְעָקְרָא, אִם עַל גֵּב דְּזַרְיָזִין מְקַדְמִין כּוּי, דְּחִיּוּשֵׁינוּ שְׂמָא יַחְזֵר הַדְּבַר לְקַלְקוּלוּ. תּוֹסְפּוֹת. וְכָתַב הַר"ן דְּתַקְנֵנוּ תְּקִיעוֹת וְתַשֵּׁע בְּרֻכּוֹת בְּמוֹסָפִין, דְּהָא עַל סֵדֶר בְּרֻכּוֹת תּוֹקְעִים כְּדִלְעִיל, וְקִדְּם לְכֹן הָיָה הַכֹּל בְּשַׁחְרִית: **[יד]** דְּאִפְשָׁר מְלַךְ יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף דִּין וְסַפְרֵי חַיִּים וְסַפְרֵי מֵתִים פְּתוּחִין לְפָנָיו וַיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים שִׁירָה. גְּמָרָא: **[טו]** **רֵאשׁוֹן כּוּי**. מִשׁוּם דְּזַרְיָזִין מְקַדְמִין לְמַצּוֹת. גְּמָרָא: **[טז]** **מְקָרָא**. וְלֹא קִתְּנֵי קוּרָא, הֵינּוּ טַעְמָא לְפִי שֶׁהוּא מְקָרָא לְצַבוּר וּכְדַאֲמַרְיָנוּ הוּא אוֹמֵר הַלְלוּיָהּ וְהוּן אוֹמְרִים הַלְלוּיָהּ. הַר"ן:

פרק ד - משנה ח

[יז] **אֵין מַעֲבִירִין כּוּי**. מֵאִי טַעְמָא, שׁוֹפֵר עֲשֵׂה וְיוֹם טוֹב עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וְאֵין עֲשֵׂה דּוֹחָה לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֵׂה. גְּמָרָא. וְחֻכְמִים עָשׂוּ חַזוּק לְדַבְרֵיהֶם הֵכָא כְּשֶׁל תּוֹרָה. הַר"ן: **[יח]** **לֹא תַעֲשֶׂה**. זֶה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זֶה קִתְּנֵי. גְּמָרָא: **[יט]** כְּדַפְרֵשׁ רִש"י. וְטַעְמָא, שֶׁהוּאִיל וְהַגִּיעַ לְחַנוּךְ מִתַּעֲסָקִים עֲמוּ כְּדִי שְׂיִלְמֹד, שְׂיַדַע לְתַקַּע לְצֵאת יְדֵי חוּבָה כְּשֵׁיבֵא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, אֲבָל כְּשֶׁלֹּא הַגִּיעַ לְחַנוּךְ לֹא. רִש"י. וְאִם דְּקִימָא לֹן קֶטֶן הָאוֹכֵל אֲסוּרִים אֵין בֵּית דִּין מְצוּיִן לְהַפְרִישׁוּ, הֵינִי מְלִי בְּמִלְתָּא דְּלֹא מְפָרְסָמָא אֲבָל בְּמִפְרָסָמָא כִּי הָא שֶׁהַקּוֹל נִשְׁמַע לְרַבִּים, מַעֲכָבִין, דְּלִמָּא נִפְיָק מִינָהּ חוּרְבָא לְתַקַּע בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּא בְּפָנֵי בֵּית דִּין. הַר"ן: **[כ]** **מִתַּעֲסָקִין**. שְׂאוֹמְרִים לְהֵם תַּקְעוּ וּמִשַׁתְּדָּלִין עִמָּהֶם. הַמְּגִיד: **[כא]** **לֹא יֵצֵא**. לְמָה שֶׁפָּרַשׁ הַר"ב פֶּרֶק דְּלַעִיל מִשָּׁנָה ז' דְּבַעֵי כּוֹנֵה לְצֵאת, מְקָרִי מִתַּעֲסָק כֹּל שְׂאִינוּ מִתְּכַוֵּן לְתַקַּע תְּקִיעָה שֶׁל מִצְוָה, וּמִמִּתְּנִיתִין דְּלַעִיל לֹא שְׂמַעִינָן אֶלָּא דְּהַשׁוּמַע צָרִיךְ כּוֹנֵה, אֲבָל הַתּוֹקַע עֲצָמוּ הוּא אֲמִינָא דִּיֵּצֵא בּוֹ אֲפֵלוּ בְּמִתַּעֲסָק וְלֹא לְבַעֵי כּוֹנֵה לְצֵאת, קָא מִשְׁמַע לֹן מִתְּנִיתִין דְּהֵכָא. וְתַנִּי תוֹ וְהַשׁוּמַע, לֹא שְׂמַעִינוּ דְּאִם דְּנִתְכַוֵּן לְצֵאת אִם הַתּוֹקַע מִתַּעֲסָק לֹא יֵצֵא:

פרק ד - משנה ט

[כב] דְּסִיפִיָּה דְּקָרָא דְּוְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפֵר תְּרוּעָה אִיהוּ: **[כג]** מִשׁוּם דְּמְרָמִי לָהּ רָמִי מִתְּנִיתִין וּבְרִיתָא אֶהְדָּדִי, מְשַׁנִּי לָהּ בְּגְמָרָא דְּתַנָּא דִּידָן קָא חָשִׁיב תְּקִיעוֹת דְּכִלְהוּ בְּבִי. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]** **כְּשֶׁלֶשׁ**. ר"ח גוֹרֵס שְׁלֹשׁ יָבֻבּוֹת, וְלֹא כְּשֶׁלֶשׁ, דְּהָא תְּרוּעָה עֲצָמָה שְׁלֹשׁ יָבֻבּוֹת, וְהֵיכִי שְׂנִיף לְמִתְּנִי כְּשֶׁלֶשׁ. אֶלָּא שְׂאִפְשָׁר שְׁלִפִי שְׁעָקֵר יָבֻבּוֹת בְּפִיו, קְאָמַר דְּשַׁעוֹר תְּרוּעָה כְּשֶׁלֶשׁ

יבבות שאדם מניל בפיו: **[כה]** יבבות. בגמרא, דתרועה מתרגמינן יבבא, וכתוב באמיה דסיסרא [שפטים ה] בעד החלון נשקפה ותיבב. עין תוספות יום טוב: **[כו]** בראשונה כו'. שאין לתקיעות שעור למעלה, שאם רצה להאריך מאריך, ואין הדבר נכר כשהוא מאריך שיתפון לשתי תקיעות, אלא מחמת כשהיא כפלים כשעור תקיעה ראשונה, משום הכי תני תקע בראשונה. הרא"ש והר"ן: **[כז]** ואף על פי שימשך עד שיאמר עשרה זכרונות יש לעשות כך. ועין תוספות יום טוב: **[כח]** אלא אחת. הינו תקיעה שלאחריה, ולא פיש מפרשים דהינו הראשונה ושמשום הכי תני תקע בראשונה: **[כט]** שלש פעמים. בשביל מלכויות, וכן בשביל זכרונות, וכן בשביל שופרות. רש"י: **[ל]** דאף על גב דכל ישראל ערבים הם זה לזה, ומהאי טעמא מוציא זה את זה בברכות המצות, הא תניא בגמרא [אמתניין דהכא] יחיד שלא ברוך אין חברו מברך עליו, וטעמא כתב הר"ן בשם ירושלמי משום דתפלה מסתבר שיהיה כל אחד מבקש רחמים על עצמו: